

PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY THIẾT KẾ KIẾN TRÚC NHÀ Ở TRÊN CƠ SỞ GẮN KẾT LÝ THUYẾT VÀ THỰC HÀNH

Nguyễn Hữu Dũng *

Tóm tắt: Phương pháp giảng dạy đại học gắn liền lý thuyết với thực hành là một phương pháp đào tạo cần thiết đối với chương trình đào tạo Kiến trúc sư thực hành. Học phần thiết kế nhà ở là một phần quan trọng trong khối kiến thức ngành trong chương trình đào tạo. Trong quá trình giảng dạy, giảng viên cần cung cấp những kiến thức về lý luận thiết kế nhà ở theo xu hướng hiện đại, nhưng cũng cần truyền thụ những kiến thức và kỹ năng thực tiễn cần thiết về xã hội học, về pháp lý, về điều kiện thực tiễn của Việt Nam.

Từ khóa: Thiết kế nhà ở, kiến trúc sư thực hành.

Summary: Teaching methodology based on closed cooperation between theory and practice is a training methodology for training curriculum of practicing architect. Modul for Housing design is an important modul of specific knowleges of training curriculum of Architecture. During the consultation and teaching process the lecture should have to provide the orientation of modern housing design theories but necessary to submit to their students knowleges and practical skills on sociology, on understanding of the existing laws and building regulations as well as the concrete local conditions in Vietnam.

Keyword: Housing design, practicing architect.

Dẫn nhập

Giảng dạy đại học có ý nghĩa quan trọng trong đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao. Do vậy, ngay từ khi thiết kế chương trình đào tạo một ngành hay chuyên ngành, đều phải căn cứ vào mục tiêu đào tạo, chuẩn đầu ra, từ đó xác định khối lượng kiến thức đại cương theo yêu cầu và khối kiến thức ngành, chuyên ngành cần thiết để thiết kế các học phần và số tín chỉ hợp lý.

Trong chương trình đào tạo ngành kiến trúc, về lý thuyết, khối kiến thức

cung cấp cho người học đòi hỏi phải đảm bảo luôn cập nhật, tiếp cận với những kiến thức khoa học, hiện đại của trong nước và thế giới, những kết quả khoa học - công nghệ kiến trúc - xây dựng và phát triển đô thị đương đại. Tuy nhiên, khối kiến thức ngành và chuyên ngành cũng phải đáp ứng yêu cầu thực tiễn của đất nước. Thực tiễn ở đây là điều kiện tự nhiên, khí hậu, điều kiện phát triển kinh tế - xã hội, trình độ khoa học - công nghệ xây dựng của đất nước, truyền thống văn hóa địa phương. Có như vậy, người học

* Trường ĐH KD&CN Hà Nội

sau khi tốt nghiệp, những kiến trúc sư trẻ, có thể nhanh chóng thích ứng và nắm bắt các công việc mà địa phương, các tổ chức tuyển dụng đang cần.

Trong chương trình đào tạo, Khoa Kiến trúc quan tâm phương pháp giảng dạy môn Thiết kế kiến trúc. Đây là môn học chuyên ngành đòi hỏi người học nắm bắt kiến thức lý luận, lý thuyết thiết kế kiến trúc với thực tế xây dựng và phát triển kiến trúc đáp ứng yêu cầu quy hoạch và phát triển đô thị tại địa phương.

Bài viết này đề cập phương pháp giảng dạy môn **Thiết kế kiến trúc nhà ở**. Những yêu cầu của phương pháp giảng dạy hiệu quả từ lý thuyết đến thực hành.

1. Xác định chuẩn đầu ra của môn học

- Sinh viên cần nắm được lý thuyết kiến trúc nhà ở, việc tổ chức không gian các chức năng của nhà ở và căn hộ ở, các xu hướng thiết kế nhà ở trong nước và thế giới;

- Hiểu biết được mối quan hệ của công trình nhà ở với quy hoạch khu nhà ở và quy hoạch đô thị;

- Nắm vững công nghệ, kỹ thuật xây dựng truyền thống và công nghệ xây dựng hiện đại trong xây dựng nhà ở thấp tầng và cao tầng, các vật liệu xây dựng địa phương và vật liệu mới;

- Kỹ năng tìm hiểu các vấn đề xã hội học và văn hóa địa phương trong nhu cầu nhà ở và tổ chức không gian ở;

- Nguyên tắc thiết kế nhà ở thân thiện với môi trường, giảm phát thải khí nhà kính và phát triển đô thị xanh.

2. Những đặc trưng của phương pháp giảng dạy đại học hiện đại

* **Lồng ghép bài giảng vào các hoạt động thực tế:** Việc dạy học thông qua các hoạt động thực tế sẽ giúp người học tiếp nhận kiến thức nhanh hơn. Việc tổ chức tham quan và khảo nghiệm thực tế là cần thiết.

* **Kích thích tự giác học tập:** Phương pháp giảng dạy hiện đại mang lại rất nhiều ưu điểm trong học tập. Do đó, phương pháp này đòi hỏi người học phải tự giác tìm kiếm tài liệu, tự suy nghĩ, khám phá và rút ra kinh nghiệm, kỹ năng,... Ngoài ra, trước tiết học áp dụng phương pháp này, người học luôn phải chuẩn bị bài tập ở nhà, nếu không sẽ không theo kịp bài giảng.

* **Phối hợp giữa học nhóm và tự học:** Người học vừa phải tham gia các hoạt động học nhóm để tăng khả năng giao tiếp, tính chủ động, tự giác và tạo nguồn động lực học tập, vừa cần có những buổi tự học để tập hợp tất cả những kiến thức, tập trung suy nghĩ.

* **Giảng viên và người học cùng nhau đánh giá:** Nếu dạy học theo phương pháp truyền thống, chỉ có giảng viên mới cần đưa ra những nhận xét đánh giá của mình đối với người học. Còn đối với phương pháp dạy học hiện đại, thì giảng viên và người học đưa ra đánh giá của mình. Việc cùng nhau đưa ra ý kiến đánh giá, nhận xét sẽ dễ dàng tìm ra các biện pháp khắc phục, các chỗ còn thiếu sót trong đề án môn học.

3. Một số phương pháp dạy học hiện đại hiện nay

- Phương pháp hỏi - đáp

Đây là phương pháp giảng viên sẽ đưa ra các câu hỏi để người học trả lời

hoặc tranh luận, đưa ra ý kiến phản bác. Từ đó, giúp người học có thể rút ra được bài học. Bên cạnh đó, phương pháp hỏi - đáp còn đòi hỏi người học phải ghi nhớ được kiến thức, nội dung bài học, chuẩn bị trước ở nhà.

- Tạo và giải quyết các tình huống thực tế

Phương pháp tạo và giải quyết các tình huống dựa vào tình huống thực tế sẽ giúp người học không bất ngờ khi gặp tình huống, đồng thời nắm được các cách giải quyết chính xác nhất.

- Hướng dẫn tư duy sáng tác, ý tưởng thiết kế

Trong phương pháp này, giảng viên sẽ giúp người học kích thích não bộ, nảy sinh ra được nhiều ý tưởng, sáng tạo thông qua bài giảng.

Để có thể thực hiện tốt phương pháp này, giảng viên sẽ đưa ra các biện pháp, như khuyến khích người học phát biểu, tổ chức các buổi trình bày nhóm.

- Sử dụng công nghệ vào giảng dạy, ứng dụng CNTT trong dạy học và các thiết bị giảng bài giúp giảng viên tiết kiệm thời gian lên lớp, giúp phát triển năng lực quan sát, năng lực tư duy của người học. Giảng viên cần chuẩn bị giáo án điện tử (PowerPoint hoặc các Clip trình chiếu), được xem là công cụ đắc lực để hỗ trợ việc xây dựng các kiến thức mới và thực tiễn.

4. Phương pháp hướng dẫn đề án thiết kế kiến trúc nhà ở

Mục tiêu đào tạo của ngành Kiến trúc ở Trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội theo định hướng thực hành. Nhà ở là một loại hình kiến trúc rất

cơ bản và quan trọng. Công trình nhà ở là một thành phần cơ bản trong cấu trúc đô thị và các điểm dân cư nông thôn. Bất kỳ một kiến trúc sư nào sau khi tốt nghiệp bắt tay vào thực tiễn cũng đều tiếp cận với công việc thiết kế xây dựng mới hay cải tạo nhà ở. Có thể là nhà ở gia đình thấp tầng, hay nhà ở căn hộ cao tầng, nhà ở thương mại cao cấp, biệt thự cho người giàu hay nhà ở giá rẻ, nhà ở xã hội cho người thu nhập thấp. Người học cần phải nắm bắt được yêu cầu tổ chức không gian các chức năng cần thiết trong nhà ở, thiết kế trang trí nội thất và ngoại thất cho công trình nhà ở.

Giảng viên hướng dẫn môn Thiết kế nhà ở cần thiết phải nắm bắt phương pháp truyền thụ kiến thức về lý thuyết thiết kế kiến trúc nhà ở, gắn chặt với kiến thức và kỹ năng thực tiễn về nhà ở và môi trường ở.

4.1. Hướng dẫn về lý thuyết kiến trúc nhà ở

Người học đã được học môn Lý thuyết kiến trúc nhà ở và công trình công cộng trước khi học môn Đồ án thiết kế kiến trúc nhà ở. Tuy nhiên, khi giảng dạy học phần hướng dẫn Đồ án thiết kế nhà ở, giảng viên cần tóm tắt lại những lý thuyết thiết kế mang tính thời sự và hiện đại về nhà ở: đó là yêu cầu về tổ chức không gian ở của một số loại hình nhà ở tiêu biểu đang được xây dựng tại các đô thị hiện nay, đặc biệt là các loại nhà ở trên thị trường xây dựng, nhà ở gia đình riêng lẻ thấp tầng, nhà ở liền kề thấp tầng, nhà ở chung cư thương mại cao tầng tại các khu đô thị mới, nhà ở xã hội cho người thu nhập

thấp, biệt thự,... Những xu hướng thiết kế nhà ở cần thiết trong nước và thế giới về nhà ở xanh, nhà ở sinh thái, nhà ở tiết kiệm và hiệu quả năng lượng, nhà ở phát thải carbon thấp,...

4.2. Hướng dân tính thực tiễn của đồ án thiết kế nhà ở

- Giảng viên cần giới thiệu khu đất xây dựng, để yêu cầu người học viên nghiên cứu phương án thiết kế công trình nhà ở trên một khu đất cụ thể về giao thông, về hướng gió chủ đạo, và yêu cầu liên kết với các khu vực xây dựng lân cận. Người học cần quy hoạch mặt bằng tổng thể công trình để đáp ứng yêu cầu về mật độ xây dựng, hiệu quả về thông gió, chiếu sáng công trình.

- Giảng viên yêu cầu người học cần tự tìm hiểu các căn cứ pháp lý cần thiết để thiết kế nhà ở, như Luật Xây dựng, Luật Quy hoạch đô thị, Luật Nhà ở, Luật Kinh doanh bất động sản, Luật Đất đai, cũng như các quy chuẩn và tiêu chuẩn kỹ thuật quốc gia hiện hành có liên quan đến nhà ở. Đặc biệt là các yêu cầu về bảo vệ môi trường, về an ninh, an toàn phòng chống cháy.

- Giảng viên cũng cần phân tích những nghiên cứu về xã hội học, về văn hóa truyền thống, tập quán tại các địa phương khác nhau để người học trong quá trình tìm ý, tổ chức mặt bằng nhà ở hay căn hộ ở, tạo nên các không gian chức năng trong nhà ở một cách hợp lý nhất.

- Sau khi nghiên cứu xong mặt bằng tổng thể và mặt bằng các tầng ở, tiếp đến công việc nghiên cứu mặt cắt và các mặt đứng tòa nhà. Đây là khâu đòi hỏi tư duy

sáng tác kiến trúc của kiến trúc sư, cũng như những am hiểu thực tế về kết cấu công trình, công nghệ thi công và vật liệu xây dựng.

Trong phương pháp giảng dạy, giảng viên cung cấp kiến thức và gợi mở các tình huống, phương án để người học tự tìm tòi thể hiện. Giảng viên không nên hạn chế ý tưởng của người học, mà cần góp ý để những phương án người học đề xuất, tập trung vào một phương án tốt nhất, thích dụng nhất và thực tiễn có thể xây dựng được.

Trong kiến trúc, 4 tiêu chí quan trọng để lựa chọn phương án tốt nhất là:

a) **Thích dụng** (mặt bằng chức năng không gian ở phải tiện dụng, hợp lý).

b) **Bền vững** (kết cấu công trình đảm bảo an toàn sử dụng, an toàn phòng chống cháy, thích ứng biến đổi khí hậu).

c) **Kinh tế** (giá thành xây dựng hợp lý, hiệu quả sử dụng năng lượng, vật liệu địa phương).

d) **Đẹp** (thẩm mỹ kiến trúc, đáp ứng thẩm mỹ đô thị).

4.3. Thể hiện đồ án thiết kế

- Phần trình bày đồ án thiết kế nhà ở là quan trọng, vì là sản phẩm quá trình làm việc của người học qua nghiên cứu tiếp thu những kiến thức về lý thuyết và thực tiễn về nhà ở;

- Phần trình bày của đồ án thiết kế nhà ở cần đáp ứng yêu cầu của một hồ sơ thiết kế cơ sở cho báo cáo dự án đầu tư xây dựng theo Luật Xây dựng, để chủ đầu tư công trình có thể chấp nhận đưa vào giai đoạn thiết kế kỹ thuật chuẩn bị thi công;

- Trong quá trình lên lớp nghiên cứu

và thể hiện đồ án thiết kế, người học sử dụng phần mềm diễn họa 2D, 3D Max, để làm quen dần với quá trình thiết kế số.

Kết luận :

Với phương pháp giảng dạy Học phần Thiết kế nhà ở gắn liền lý thuyết

và thực hành, sẽ giúp người học từ năm thứ ba nắm bắt được các yêu cầu và kỹ năng thiết kế cần thiết, việc thiết kế thực tiễn từ một công trình nhà ở gia đình thấp tầng đến nhà ở căn hộ cao tầng tại các đô thị hiện nay của Việt Nam./.

Tài liệu tham khảo :

1. GS.TS Nguyễn Hữu Dũng (2018) *Phát triển nhà ở xanh*. Kỷ yếu Hội thảo Phát triển công trình xanh tại Việt Nam, Hà Nội.
2. Khoa Kiến trúc HUBT (2021-2023). *Chương trình đào tạo ngành Kiến trúc*.
3. GS.TS.KTS. Nguyễn Hữu Dũng, ThS. KTS Lê Vũ Cường (2009). *Hướng dẫn thiết kế nhà ở thấp tầng sử dụng năng lượng hiệu quả tại các đô thị Việt Nam*. Sách thuộc Chương trình tiết kiệm năng lượng quốc gia. Hà Nội.